Januar-juni 1840

FAKTA

Dato:
Januar-juni 1840

Sidetal:
53, 54, 55, 56, 57, 58

Dagbogens placering:
Thorvaldsens Museums arkiv, inspektørens skrin, nr. 1

Ophavsmand/nøgleperson:
Christine Stampe

Generelle kommentarer:
Dette dokument er en del af det originale manuskript til Christine Stampes erindringer om Thorvaldsen. Afskriften af hele manuskriptet omfatter i alt 60 dele. Denne del er nr. 11.
OBS Dokumentet er også udgivet i Arkivet, Thorvaldsens Museum. Her findes den senest opdaterede udgave.

Læs mere om nærværende online-udgivelse i artiklen Manuskriptet til Christine Stampes erindringer om Thorvaldsen.

Omtalte personer:
G. Borup
Caroline Amalie
Christian 8.
H.N. Clausen
Jonas Collin
Frederik Christian Danneskiold-Samsøe
Hermann Ernst Freund
Andreas Kolberg
Christine Stampe
Just Mathias Thiele
Bertel Thorvaldsen

RESUMÉ

Christine Stampes manus til sine erindringer om Thorvaldsen. Dette er 11. del af i alt 60.

TRANSSKRIPTION

- 53 -

førstegang Thorvaldsen besøgte Chr: VIIIde efter han var bleven Konge, bestilte hans Mj Christian d. 4des Statye[1] hos Thor,["]jeg har længe ønsket at kunne Hædre den Helt[,"] osv sagde Kongen[, "]og dette skal være min første Bestiling["] han tog Thor meget Kierlig i Haanden og sagde ham mange nydelige ting osv osv ⊠ da vi nu vare ind til Sølv Brøluppet[2] troer jeg det var til en Soiree[3] hos Majestæterne at hans Majestæt sagde mig at da jeg havde saa meget talent til at faae Thorvaldsen til at Arbeide, saa kunde han ikke nægte at han ønskede dette Arbeide, snart giort, og dersom jeg kunde bevirke det ville det være ham meget kiert. osv (: Thor var nemlig ofte blevet anmodet om at begynde dog det hialp ikke, han har altid været seen til at tage fatt paa noget naar ikke alt var forberedt som paa Nysøe :) kort den Anden dag gik jeg paa Charlottenborg[4], fik ham først til at giøre en Tegning, som jeg bad Thiele[5] vise hans Majestæt (: jeg eier den endnu :)[.] denne var med Haanden og et Klæde for Øiet[6] osv ⊠ dog nu blev der talt frem og tilbage og tilsist forandrede Thor: den til den hvor Chr IV før han mistede Øiet osv ⊠ og nogle dage senere Anskaffede jeg Modeleer Stoel, Leer, osv, og begyndte selv at Modeleere, medens jeg stod

- 54 -

ved dette Arbeide kom Grev C Daneskiold[7] og loe ret af mig i Compani med Thorv men det endte, som sedvanlig, med at jeg sagde: det var let at lee, men nu skulde vi see om han selv kunne giøre det Bedre, osv ⊠ og nu begyndte Thor at rette paa et Been osv, og saa var spillet vundet, thi saa vi[d]ste jeg nok han kunde ikke rive sig løs, før det var ferdig; ⊠ Daneskiold fortalte samme dag hvad han havde seet, og Kongen skal have leet ret hiertelig, senere sagde Hans Majestæt mig adskillige for bintlige[8] Ord, der for. Tiden hvor al dette skedte Husker jeg ikke saa nøie. Den lille Originale Skitze af CIV[9] hvoraf ingen Afstøbning existerer, haver jeg, og kom jeg underlig til. en Herre saa den og fik lyst til den, og forlangte den; dog Thor som hellere undte mig den som han troede satte meer pris paa den[,] han sagde[: "]jeg har givet hende / Baronesse Stampe den["], og som sagt saa giort ⊠
[I denne anledning] Maa jeg fortælle om Frisen til Kirken[10] som man meget ønskede snart giort, det vil sige, den skulde af Borup[11] og Colberg[12], udføres i stort, 3 Alen Høi, under Thorvaldsens Opsigt, dog den eene Maaned gik efter den anden det blev aldrig til noget (jeg havde sendt Modellerne alt om Vinteren til Professor Clausen[13], selv pakket dem ind i

mine egne Kasser, med Brev for at sige: Kasserne maatte de opbevare for at sende mig Afstøbningerne af Skitzerne som her vare giort deri tilbage, som jeg skulde have for min Umage, og bekostning (: jeg havde nemlig født og loscheret over et fierding Aar en a 2 Gibsere, Givet af og til mine Egne folk til Haandlangere, for at hente Vand osv ⊠ og all det Hiern, dertil brugtes og kar vare mit osv. osv x[14][.] x Jeg har Idag endnu ingen Afstøbning faaet, og da jeg for nogle Aar siden sagde til Clausen at det Burde Kirken bekoste mener Thorvaldsen, da den havde betalt lidt nok for dem, osv svarede Clausen mig at Thor da strax burde have sagt meere eller giort denne betingelse, osv ⊠ senere hørte jeg selv at Thor: sagde til Colin[15] at jeg skulde have en Afstøbning dog der er hidtil altid giort vanskeligheder. ⊠

- 55 -

Nu klagede Thiele[16] mig for hvad der var ved at giøre, da det trak saa langtud saa sagde jeg: ["]De skal bare lave Alt til, uden at spørge eller sige noget, saa gik det nok,["] dog Thiele meente, Thor vilde saa blive vred og Modeleer Bræderne vilde nok koste en 30 Rbr[17] osv[.] dog jeg sagde jeg skulde tage Alt paa mig, og ligeledes bekostningen af de Modeler Bræder, dersom Thorv: blev vred; kor[t] det blev bestilt, og sat igang, men gik gruelig langsom fra Borups Hænder, (: paa samme tid, eller lidt senere blev Intoget i Jerusalem[18] sat igang under Pf: Freund's[19] opsigt, af hans Elever og jeg kiørte ofte der ned[20] med Thorv: for at see til dem dog især da Freund var død[21], saa tog Thor ofte der hen for at Corigere, og da han ikke gad gaaet, og ikke vilde benytte min Vogn uden jeg selv var med maatte jeg ofte kiede mig i fleer Timer der henne, dette var overhovedet Thorvaldsens fix Idee, at han aldrig eller idet min[d]ste Sielden vilde benytte min Vogn, uden jeg selv var med og paa den maade kom jeg mange steder som jeg ellers var blevet fra, thi man ønskede meget hans besøg, især Kunstnerne, og især paa Reisen og i Rom, og naar han ikke kom der paa den Maade Saa opsatte han det gierne saa længe at der intet blev af, dette mærkede man

- 56 -

snart, i Rom, og der var det ganske almindelig at Konstnerne bad mig snart at besøge dem naar de vilde have Raad eller sligt[22] af Thor; ⊠ Kort den store frise blev begyndt, og fortsat, og Thor var i den Mellemtid ofte her, og ofte der, og tog nu fat paa C IV[23]: i stor, lidet over Naturlig størrelse, og jeg var meget ofte i Byen i den Mellem tid, og hialp selv med paa en maade, idet min[d]ste ved at sitte og læse for ham thi saa gik arbeidet jo saa godt og overhovedet, holde ham ved godt Humør og jeg tog ogsaa selv fat paa Arbeidet imellem, og har ikke arbeidet saa daarlig, paa Chr d IV Hat, Støvle og Fier, en Dag, hvor Thor: havde givet mig en af hans Lærrets Bluser, oven paae min Silke kiole, for at skaane denne, og hvor vi stod, og arbeidede af alle kræfter, kom der et par af de Dammer[24] som hvert øieblik løbe Dørene ind, i begyndelsen[,] Thorv: var i Byen (:

men, som senere tabte Løsten dertil)[.] disse begyndte nu at snakke og snakke, og sige søde ting, men den Eene, som prætenderer, at have Sands og interesse for kunst, stiller sin Lorgnet[25] med et spo[t]sk Smiil paa mig, og havde nær aldrig kundet revet sine Øiene fra mig, før jeg (som dette schmerte) forsikkrede hende at hun spildte sin Tid, der var intet som kunde erstatte, hvad hun tabte, ved at forsømme at hun saa de forskiellige Kunstsager vi vare omgivne af.

- 57 -

Nu blev hun lidt flaue, dog jeg blev frie for hendes impertinente[26] Lorgnet[.] Thorvaldsen, sagde senere[: "]ja saaledes ere de, de sippede Damer, de seer med lige saa megen Interesse paa en Plet paa en Kiole hos deres Næste som paa et Malerie af en god Mæster[,] de har lige saa megen forstand paa Kunst sager, som mine Giæs.["] osv[.] denne Dame, med hendes Søster har jeg næsten Aldrig før, eller senere, haft Curage[27] [til] at tale med, skiønt jeg hos Thor ofte har stødt paa dem; men de har alletider været saa uartige, neppe at ville besvare min Hilsen, skiønt jeg, som af deres egne Venner havde hørt at de Hadede mig :) netop iagtog alt hvad Høfligheden kunde fordre, naar jeg var saa uheldig at støde paa dem, og var de hos Th: naar jeg kom der, saa reiste de dem ikke fra Stoelen, men gav kuns et lille fix Nik; ☒ jeg kommer senere i 1843 til at tale om den fammille[28], som er den eneste tør jeg sige, af alle som i Byen Bagtalte mig, der formelig har været uartig og uopdragen mod mig, skiønt jeg aldrig ved at have Giort dem det mindste ☒
Man sagde mig de vare Misundelige Over at Thor holdt, af mig, men det viser at de ikke holdt meget af ham, thi ellers maatte det jo glæde dem, at see og høre at jeg giorde ham livet Behagelig, deres meget Omtalte Sværmen over ham, viste sig senere ikke at være videre solid ☒

- 58 -

efter som Thorv: fortalte mig; de Plagede ham meget med at giøre en Byste efter et Portrait, for dem, dette udsatte han fra Tid til anden, og tilsist, lod de Billedet Afhente; ["]des bedre saa slipper jeg,["] sagde han, kort efter dette kyssede og slikkede de ham kuns, naar jeg var nærværende, sagde Thor: mig, ["]de troer vist at ergre dem der med, men det gaaer ud over mig, thi man kan dog ikke være uhøflig, lige saa deilig det er at kysse dem man holder af, lige saa utaalelig er det, naar man f. ex: støder paa lugtende Aander[,"] osv[.] kort dette sidste var nu Thor:'s Grue[,] han har ofte sagt mig at det var den Eneste Grund, for hvilken Catolikkerne tilstedes Skilsmisse, og i Anledning af denne Maneer at kysse Herrer[29], saa paastod han at det giorde man ingen stæder i værden som her og min[d]st i Italien osv ☒

[1] 18.1.1840 bestilte Christian 8. en statue af Christian 4., jf. A152, til Roskilde Domkirke. Se evt. emneordet Christian 4.s monument, Roskilde Domkirke.

[2] Dvs. Christian 8. og Caroline Amalies sølvbryllup 22.5.1840.

[3] Dvs. aftenselskab, jf. soiré i Ordbog over det danske Sprog.

[4] Dvs. Thorvaldsens professorbolig i København på Charlottenborg, Kongens Nytorv, aka Kunstakademiet, jf. referenceartikel Thorvaldsens bolig, værksted og museum på Kunstakademiet.

[5] Dvs. den danske forfatter, sekretær, museumsmand og bibliotekar Just Mathias Thiele.

[6] Dvs. Christian 4. i slaget på Kolberger hede, C1076r.

[7] Dvs. den danske greve Frederik Christian Danneskiold-Samsøe.

[8] Dvs. forbindtlige, dvs. venlige, se Ordbog over det danske Sprog.

[9] Dvs. statuette-skitsen til statuen af Christian 4., Nysø9.

[10] Dvs. Vandringen til Golgatha, jf. A560, som blev bestilt til Vor Frue Kirke. Vandringen til Golgatha blev udført i en forstørret udgave af Andreas Kolberg og Gotthelf Borup under Thorvaldsens tilsyn.

[11] Dvs. den danske billedhugger G. Borup.

[12] Dvs. den danske billedhugger Andreas Kolberg.

[13] Dvs. den danske teolog og politiker H.N. Clausen.

[14] Kryds. Dvs. indvisningstegn. Her indsættes følgende passage, skrevet i venstre margen på den anden led: "x Jeg har Idag endnu ingen Afstøbning faaet [...] der er hidtil altid giort vanskeligheder".

[15] Dvs. den danske embedsmand og jurist Jonas Collin.

[16] Dvs. den danske forfatter, sekretær, museumsmand og bibliotekar Just Mathias Thiele.

[17] Dvs. rigsbankdaler. For møntenheder og valuta på Thorvaldsens tid, se referenceartikel Møntenheder.

[18] Dvs. en forstørret udgave af Indtoget i Jerusalem, jf. A559, til Vor frue Kirke i København.

[19] Dvs. den dansk-tyske billedhugger Hermann Ernst Freund.

[20] Dvs. hen til Freunds værksted / den senere Billedhuggerskole i Materialgården i Frederiksholms Kanal i København, der var en del af Kunstakademiet.
I 2011 tvang den danske regerings nedskæringer Akademiet til at afhænde denne væsentlige del af kulturarven.

[21] Hermann Ernst Freund døde 30.6.1840.

[22] Dvs. saadan eller saaledes, jf. slig i Ordbog over det danske Sprog.

[23] Dvs. Christian 4., A152.

[24] Dvs. Brigitte Hohlenberg (1800-1886), née Malling., og en frk. Malling, som var søster til Brigitte. Begge kvinder var døtre af Ove Malling.
De to damer er identificeret i den trykte udgave af Stampes erindringer, jf. Rigmor Stampe, op. cit., p. 345.

[25] Dvs. en lille kikkert, jf. lorgnet i Ordbog over det danske Sprog.

[26] Dvs. uforskammede eller næsvise, jf. impertinent i Ordbog over det danske Sprog.

[27] Dvs. dristighed eller mod, jf. courage i Ordbog over det danske Sprog.

[28] Stampe må hentyde til familien Malling, jf. ovenfor. Hvordan Stampe blev bagtalt, er p.t. ikke kendt.

[29] Stampe må mene, at Thorvaldsen taler om mænd, der kysser mænd. Det var øjensynligt normalt i Danmark, men ikke i Italien.
Thiele 1832, p. 59 fortæller fx, hvordan Thorvaldsen – ved gensynet med Kunstakademiets portner, Jørgen Bentzen i 1819 efter billedhuggerens 23-årige fravær fra København – kyssede sin gamle ven.

KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE
NY CARLSBERGFONDET

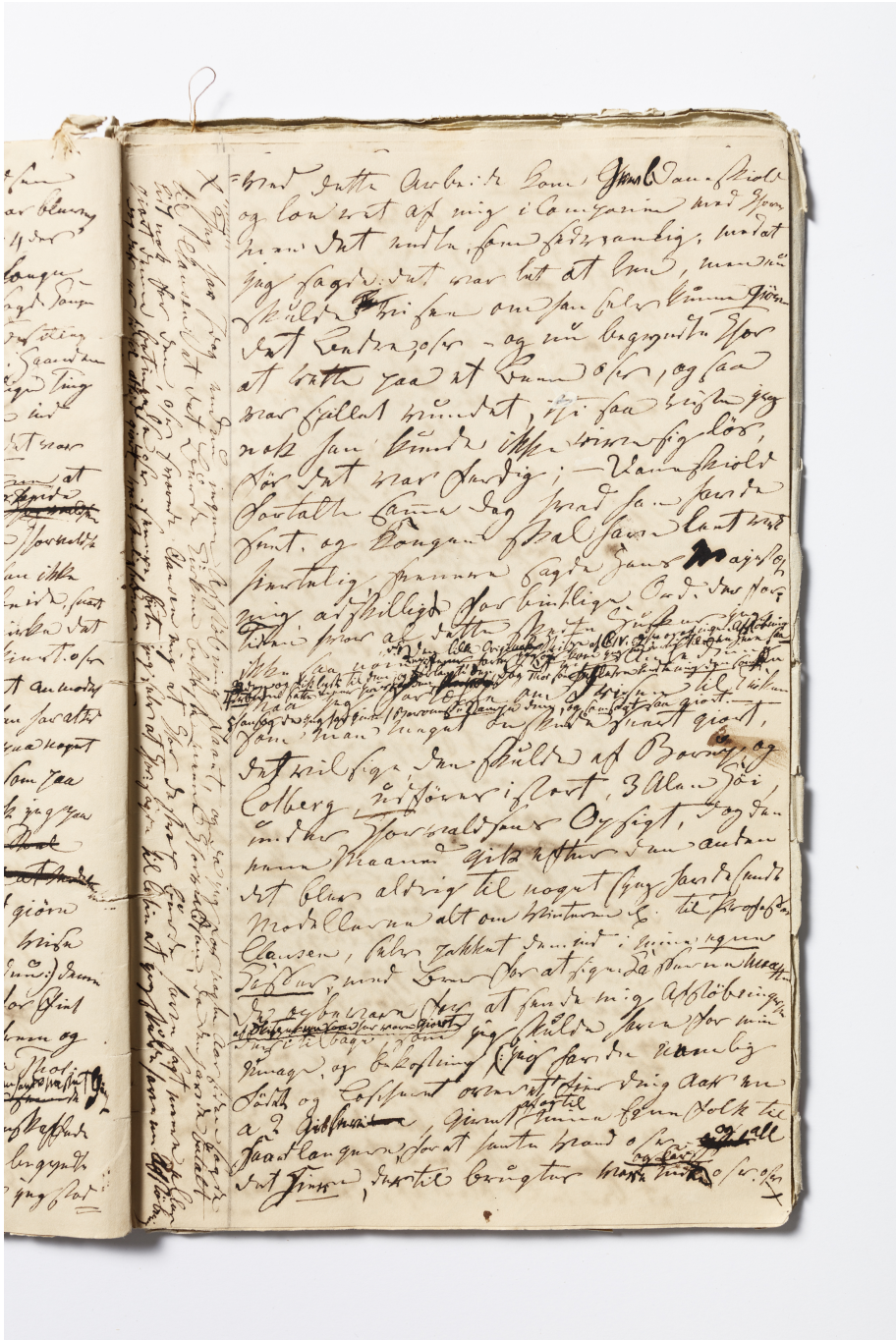

KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE
NY CARLSBERGFONDET

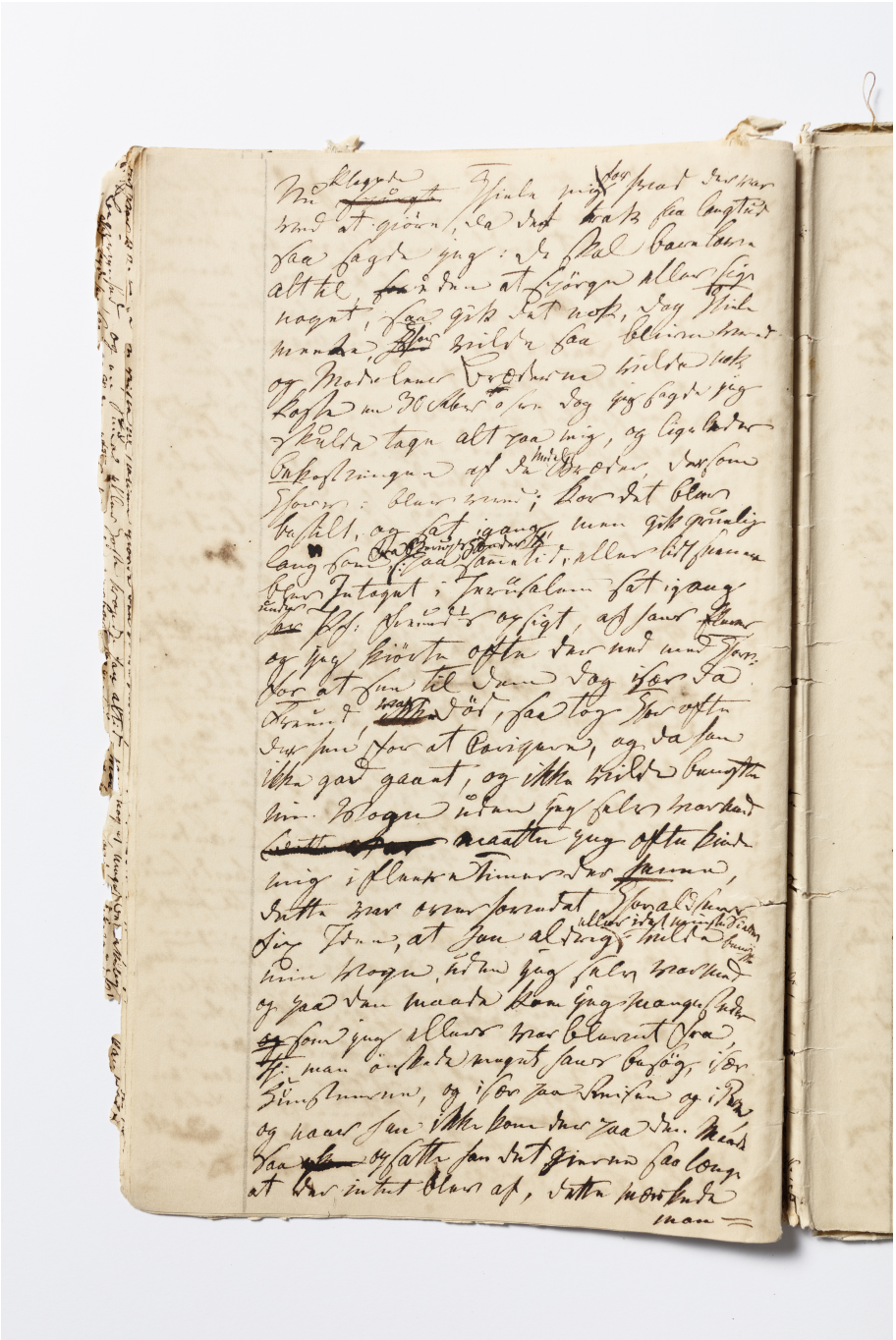

KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE
NY CARLSBERGFONDET

Kunst, i Rom, og der var det ganske almindelig at Kostbarheder bad mig om at besøge dem naar de vilde faa Raad eller Skjønt af Dem; —

Saa det Kommerciske blev begyndt, og Portrait og Ting var i den Mellem-tid oftere ud og ind, og tog nu det paa CV. ifor, til overnatlig Skjønvelse, og jeg var mangt efter; Dagene i den mellem tid, og siden med paa en maaned i det mindste blev at sitte og løse Portraiter; Hele Dage arbeidet saa godt ~~[illegible]~~ og overmaadet, saa jeg blev godt og jeg tog op paa det det paa Arbeidet imellem, ~~[illegible]~~ og har ikke arbeidet saa daarlig, paa de IV Sat, Kassen og Dim en dag, paar Skuespillere gjorde mig om af deres Komedie Deuser, ovenpaa hin Dilka Kjøb, for at Maaneden, og paar ~~[illegible]~~ Børn, og arbeidede af alle Kræfter, kom Dem at gaa af da Dem som ~~[illegible]~~ ikke lob Dørene ind, i Dagene ~~[illegible]~~ var i Dagen (men som saaledes tabte Kostbar Dørte) ~~[illegible]~~ begyndte en at snakke og fortælle og sige saa ting, men den Fand ~~[illegible]~~ sine ~~[illegible]~~ at Jeg var dødsyg indtil de Jer kunde ~~[illegible]~~ tillaar sin Laugnet med ud Gode Miel paa mig, og siden var aldrig ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ sine Piner ved mig, for jeg ~~[illegible]~~ som dette Sommerten) der ikke fandt at sin Sidste Kunstes, der var intet som kunde, uden at ~~[illegible]~~ sin tabte, med at forsøge at sin taa de Forskellige Kunstsager indtraver ~~[illegible]~~ ud.

KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE
NY CARLSBERGFONDET

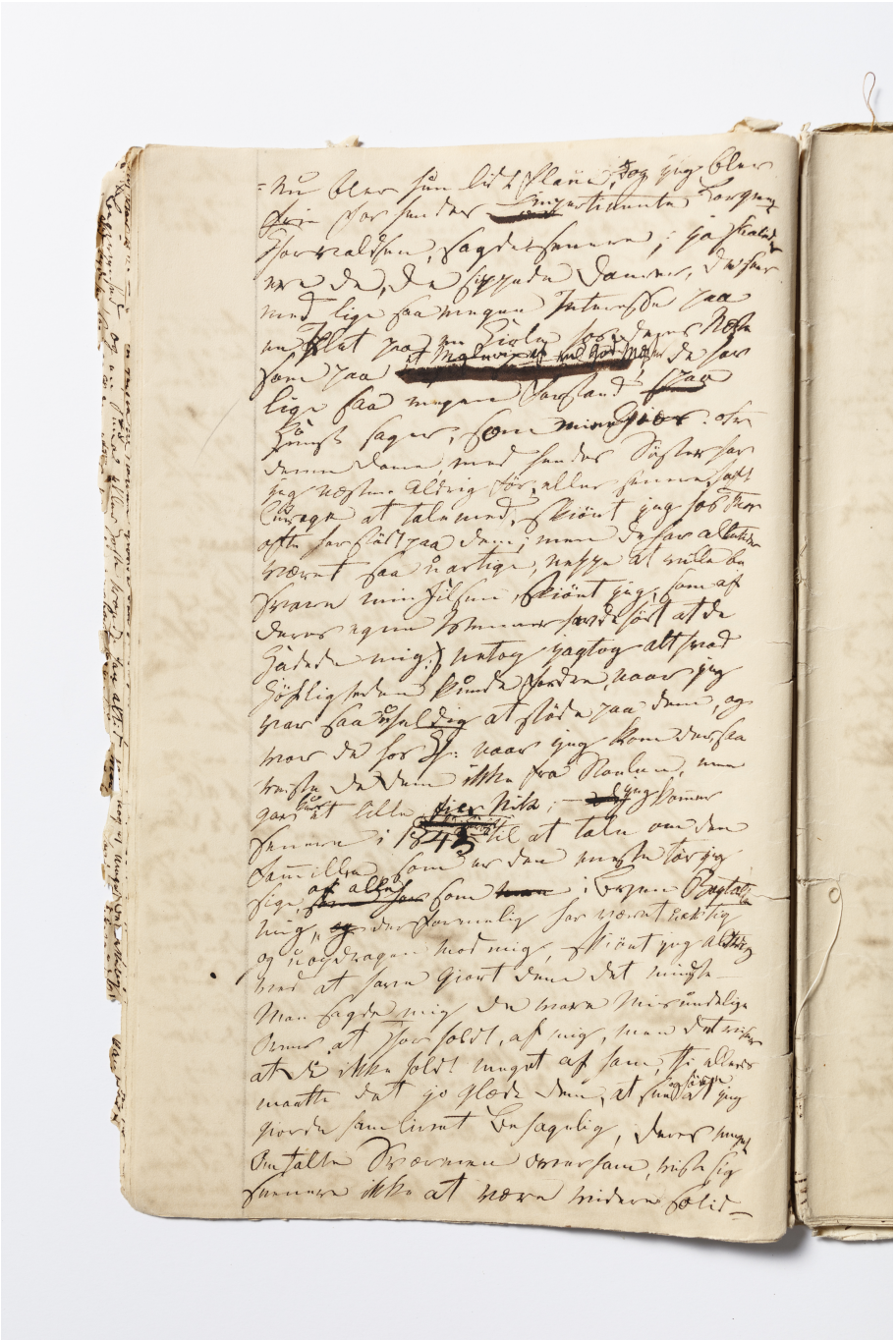

KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE
NY CARLSBERGFONDET

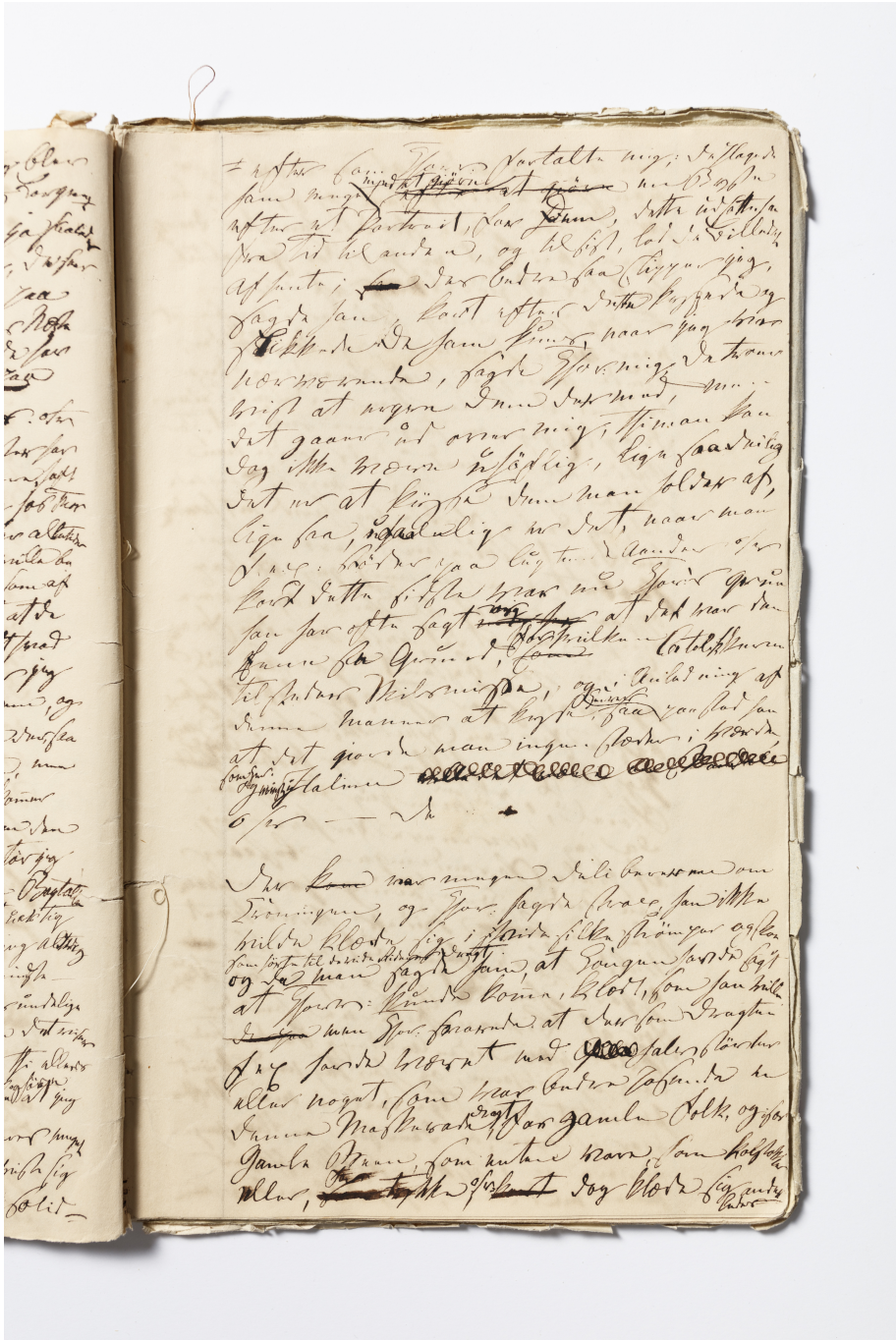
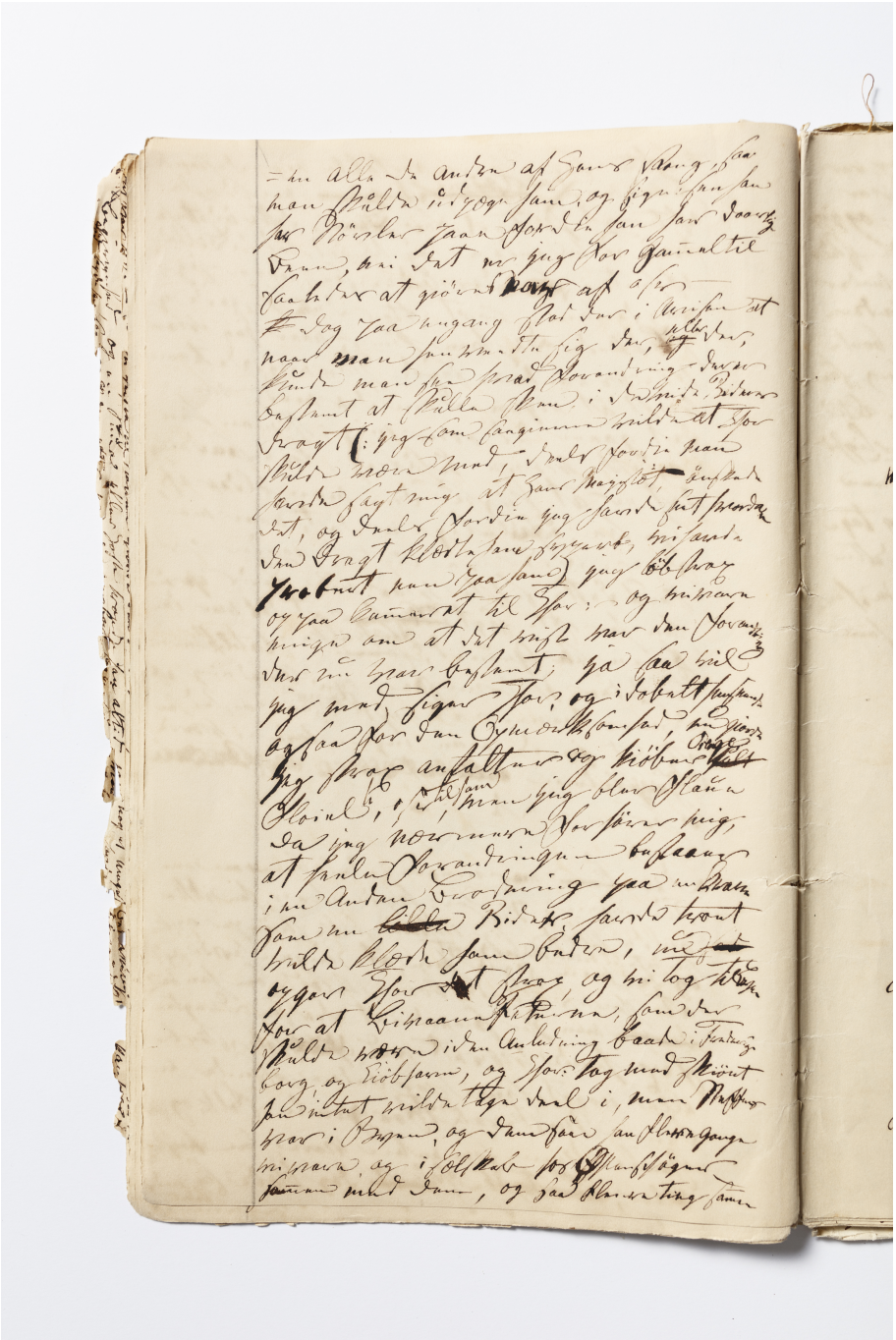
KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE
NY CARLSBERGFONDET